

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Iskolaügyek a kereszténység három első századában.

(Vége.)

VI. Ezek után nem jelentéktelen kérdés: milyen lehetett a methodus docendi? Jó példa és szoktatás által eszközölteték a házi nevelés, míg az elemi iskolákban tollba mondás, elő- s utánmondás és utánítás szerint haladt az oktatás. A számtan s más elvont tárgyak előadásakor a szemléltetetre kérdező és elemző módszert alkalmazták. Például: a számtanra vonatkozólag történeti időknél csak pár évtizeddel előbb élt Horatius örökbecsű de arte poetica jában mondja: a római ifjak hosszú számtani példákban tanulják az a s t 100 részre osztani, Albinus fia? kérdi ha $\frac{5}{12}$ részből $\frac{1}{12}$ elvétetik, mennyi marad hátra? Te feleled: $\frac{1}{3}$. — Bravó! Te vagyodat ügyesen meg fogod őrizhetni. S hátha még $\frac{1}{12}$ jó hozzá? — $\frac{1}{2}$ (325—330. o.) És úgy látszik (— mi manapság nem igen szokott megtörténni —) még a legszárazabb tárgyat is tudták holmi jóirányu erkölcsi észrevételekkel kísélni. Így a fennebbi idézet után Horác folytatja: »De ha egyszersmind a rozsdá és vagyon miatti gond lelked ellepte: szabad-e nekünk reményleni, hogy költemények állithatók elé, melyeket cedrus olajjal kellene bekenni és sima cedrus fában megőrizni?« Bizonyára nem. Nagyoknál az elméleti tárgyak tanításakor az elbeszélő — közlő — tanalak divott. A mai korban uralgó elemi oktatási módszerhez közelgő rokonsága miatt felemlitem Quintilianus módszeréből a következőket: »ő a gyermekekkel a betű alakját és nevét egyszerre ismerteti. Tanulásvágy serkentése céljából elefántcsont betűket adat a gyer-

mek kezébe, vagy más valamit, minek szemlélése, kezelése és megnevezése örömet szerez neki.« — Mintha Basedov lett volna tézsza betűivel. — Az írást táblába vésett betűkön könnyebben véli tanulni, mint viasz táblán; mert a betűk mélyedésében biztosan huzogathatják az íróvesszőt; többször és gyorsabban ismételtetik az írást és nem szorulnak kézvezetésre.« (Lubr.) Ennyit röviden a módszerről.

VII. Végül az iskolai fegyelem sem kerülheti ki figyelmünket. Erre nézve a zsidóknál igen nagy szigor és pontosság uralkodott, minek alapja a zsidó nevelés ez elvében: a bölcsesség kezdete az ur féltelme — keresendő. Az elemi iskolák nagyon természetes mindenütt lármások, de még is kitűnhetek a rómaiak. Ennek elnyomására a botfegyelmet használták, mi nagyon következetesen még nagyobb zajt, zsidongást, sírás-rívást idézett elé; innen »a római iskola ismertető jeleihez tartozott a vezetés zajongása.« (Dölle). Felsőbb intézetekben is a rend és fegyelem nem lehetett valami példaszzerű; mert ha — mint a fennebb említett Julianus és Apsines szónokmesterek versenyéből ismeretes — a tanítók a tanulók által quasi pártoskodással szemeltettek ki; azon körülmény, hogy a professor ur egyik — vagy másik párt gratiájából praelegal tanszékéről: sokat kisebbitte a tekintélyt, csökkentette a tiszteletet, mellyel a tanuló tanítójának tartozik. — E mellett az ékesszólásban és költészet a hizelgés eszközeivé aljasulva, veszélyeztette a jellemet, habozóvá tette a fiataalt az igazság és gázság közt. Ez a fegyelem szintén káros hatású. — S hátha meggondoljuk mennyi különös titulus alatt huzhatta ki magát a tanuló a rendes fegyelem alól! Fővezény társaikat mindig bizonyos czeremoniákkal fogadták a tanulók. Ezek közt nagyon természetes, a dinom-dánomos evés-ivás

nem hiányzott; nem a Bachus ünnepeken sem, melyek mint tanodai napok is több napig tartva tanár és tanuló közti koczipajtáskodásokról is emlékeztettek. »És szüretkor új bor kostolásának czime alatt a tanulók versenyt ittak és a győztest zöld koszorúval tüntették ki.« Mindezek pedig nem igen szigorú fegyelemről — sőt fegyelmetlenségről — tanuskodnak, vagy a fegyelmezés megrontóiul tünnek fel. S ezek lehettek okai, hogy »az ifjak, kik Rómába jöttek tanulás végett, többnyire kicsapongásokra — vetemedtek annyira, hogy több ízben törvényesen utasítottak vissza hazájukba.« (Cant VI. 290.)

S mindezekből szabad legyen befejezés gyanánt egy kis következtetést vonni történeti időnk iskolaügyi állapotára vonatkozólag. — Tekintetbe véve tehát, hogy a zsidóknál, még a felsőbb akadémiákban is csak jog s hittudományokkal foglalkoztak, hogy a nők inkább konyhai, mint szellemi nevelésben részesültek és a rómaiak s görögöknél is előrendelt személységeknél tekintettek: már ezen körülmények is nem valami kedvező képet nyújtanak a tanügyi állapotokról. Hátha még hozzá gondoljuk, hogy a szellem kiválóbb művelése nagyban van függővé téve mindenütt a vagyoni képességtől: mit mondjunk azokról, kik szegénységük által mindenféle szellemi művelődési módok és alkalmaktól megfosztatva — valóban nyomasztó sötétségben szenvednek. De legszánandóbb vala a szegény rabszolgák szomorú sorsa; mert a rabszolga nem lehetván saját személységének is ura: testi vagy lelki képességeinek ki — vagy ki nem fejtése teljesen urától függött. És a köz népnek e szellemi bénasága veszélyessé kezdett válni magára a társadalomra is, azért Nero alatt mind Rómában, mind Konstantinápolyban intézkedés történt a szegény szülők gyermekeinek közöltségen való oktatásáról. Voltak ugyan e kornak a miénkben is bámulandó nagy emberei, azonban ezek az általánosság fogalmának koránt sem megtestesítői; mert bár Hannibal, Caesar, Napoleon nagy hadvezérek valának, de senki sem mondhatja, hogy minden katonáik olyanok lettek volna.

Ezen általános szellemi művelődés is csak a kereszténységtől lett feltételezve. »Legyetek tökéletesek, miként mennyei Atyátok« — mindenkire szól, s midőn az Üdvözítő elküldi tanítványait: »menjetekek el az egész világra, tanítsatok meg minden népeket« — a nevelés és így a szellemi művelődésből senkit sem akart kizárni. S a midőn Konstantin alatt a kereszténység létjogot s általános elfogadta-

tást talált: a nevelés — és iskolaügyek is kedvezőbb lendületet vettek. És így e téren is áll az írás szava: »nem adatott más név, melyben üdvözölni lehetne, mint a Jézusé, Isten felmagasztalván s oly nevet ajándékozván neki, mely minden név felett legyen, hogy a Jézus nevében minden térd meghajoljon mennyben, földön s föld alatt.«

Kovács Gyárfás.

A nők neveléséről.

Irta Fenelon.

Francziából fordította: SZÉKELY ANTAL.

V. Fejezet. Közvetett oktatás: nem kell a gyermekeket megerőltetni.

(Folytatás.)

Van azonban oly érzelem is, mely iránt még sokkal nehezebb fogékonyságot öntenünk a gyermekekbe, és ez a barátság. Ha a gyermek erre már képes, másról nem lehet szó, mint szívüket oly személyek felé fordítanunk, a kik nekik hasznosak lehetnek. A barátság által majdnem minden dologra rábirhatjuk, a mit csak kívánunk tőlük: biztos kötelék ez arra, hogy őket a jó utra vezessük, csak használni tudjuk: s mástól nem félthetjük őket, csak vonzalmaik féktelenségétől és rossz választásától. Vannak azonban még más gyermekek, kikkel a ravaszság, alattomoság, közönyösség s a vágy titkon mindenben önzésüknek hódolni, velük született: ezek megcsalják szüleiket, kiket gyöngedségük hiszékenyekké tesz; szeretetet szinlenek irántuk, eltanulják hajlamaikat, hogy magukat ahhoz alkalmazzák; sokkal tanulékonyabbaknak látszanak, mint más velők egykoru gyermekek, kik minden szinlelés nélkül saját természetük szerint cselekednek; ügyességük, melybe rossz akarat rejtezik, valódi kellemnek tünik fel; és szinlelő természetük csak akkor lép teljesen napfényre, midőn már késő azt a helyes utra téríteni.

Ha vannak oly természetű gyermekek, kiknél a nevelés semmire sem képes, úgy ezekre mondhatjuk azt; s mégis meg kell vallanunk, hogy sokkal nagyobb ezek száma, mintsem képzelnök; a szülők semmikép sem akarják elhinni, hogy gyermeküknek gonosz szíve van; s ha ők maguk nem akarják azt észrevenni, senki sem merészkedik őket arra figyelmeztetni s a veszély naponként növekedik; a legfőbb gyógyszer ez ellen az, hogy a gyermeknek mindjárt kezdetben a lehető legnagyobb szabadságot engedjünk hajlamai fölfedésére. Hisz mielőtt javításukhoz fognánk, előbb alapjukban ismernünk kell őket. A gyermekek már természetüknél fogva egyszerűek, nyitak; de ha csak egy kis kellemetlenség éri őket azért, vagy ha példát adunk nekik a szinlelésre, első egyszerűségüket többé vissza nem nyerik. Igaz ugyan, hogy egyedül Isten adhatja a szívek gyöngedségét és jóságát: mi csak arra töre-

kedhetünk, hogy azt nemes példákkal a becsület és önzetlenség elveivel, s azon emberek megvetésével, kik magukat fölötte szeretik, fölkeltsük. Igyekezünk kell a gyermekekkel, még mielőtt a legtermészetesebb mozdulatok ez első egyszerűségét elvesztenék, a benső és kölcsönös barátság gyönyörét megzileltetni Semmi sem mozdítja ezt annyira elő, mintha mindjárt kezdetben oly személyekkel veszszük őket körül, a kikben soha sem látnak durvaságot, hamisságot, aljas gondolkozást, vagy önzést. Inkább környezzék oly egyének, a kik más hibákban vannak, de ezektől mentek. Meg kell dicsérnünk a gyermekeket mindazon tettekért, melyeket barátságból tesznek, hacsak vonzalmuk nem helytelen, vagy fölötte tulzott. Szükséges, hogy a szülőket őszinte szeretettel lássák telve maguk iránt; mert a gyermekek gyakran saját szülőiktől tanulják el, hogy semmit se szeressenek. Szeretném végre, ha a barátságot illetőleg, a gyermekek előtt tartozkodnának minden fölösleges bókoktól, az álbarátság hazug biztosításaitól és minden más tettetől hízeltől, melyek megtaníthatnák őket arra, hogy hiu látszattal rójják le kötelességeket azok iránt, a kiket valóban kellene szeretniök.

Van egy más, az említettel egészen ellentétes hiba, is mely a leányok közt még gyakoribb: s ez az, hogy szenvedélyes érdekek vannak a legközönségesebb dolgok iránt is. Ha két egymással meg nem férő egyént látnak, lehetetlen, hogy szívökben egyiknek pártját ne fogják a másik ellen; telve vannak alaptalan vonzalommal vagy ellenszenvvel; egy hibát sem látnak meg abban, kit becsülnék s egy jó vonást sem abban, kit megvetnek. Ilyenkor nem kell mindjárt kezdeten ellentmondanunk, mert az ellentmondás csak megerősíthetné őket képzelgésükben; hanem lassan észre kell vétenünk az ifju leánynyal, hogy mi jobban tudjuk, mi a jó abban, a kit szeret, s mi a rossz abban, a mi bántja, egyuttal éreztessük velök alkalmilag, mily kellemetlenek ama hibák, melyek az őt elbűvölő egyében vagy tárgyban is bizonynyal találhatók, s mily előnyös jó tulajdonságokat lelhet épen abban, a kit megvet. Ne erőltessük azonban őket: megérjük, hogy idővel ők magok belátják mindezt; s ha ez megtörtént, akkor állítsuk világosan szemek elé a már elmúlt személyeskedést legesztelenebb körülményeivel egyetemben, s nyájasan mondjuk meg nekik, hogy ugyan ily szemekkel nézik majd azon hibáikat is, melyekből még ki nem gyógyultak, ha majd azok is elmultak. Beszéljünk el nekik több ily hibát, melyben mi is voltunk az ő korukban. Főleg pedig figyelmeztessük őket a lehető legérthetőbben vagy vegyülékére a jónak és a rossznak, melyet mindenben megtalálunk a mit csak szerezhettünk és gyűlöltünk, hogy is lehetőleg mérsékeljük hevőket a barátságban úgy, mint a gyűlöletben.

Soha se igérjük a gyermeknek ajándéku szép ruhát, vagy nyalánkságot. Ennek két rossz következménye van: először, mert becsülést keltünk bennök oly tárgyakra iránt, melyeket meg kellene vetniök; s másodsor, mert megfosztjuk magunkat attól, hogy más oly jutalmakkal

serkentessük őket melyek munkánkat megkönnyitenék. Őrizkedjünk őket azzal fenyegetni, hogy taníttatni, vagy előirt szabályoknak fogjuk őket alávetni. A lehető legkevesebb szabályt kell fölállítanunk, s ha némelykor valamely új szabálynak életbe léptetése kikerülhetlen, azt gyöngéden kell tennünk a nélkül, hogy annak a szabály nevét adnók, s meg kell őket győznünk annak helyességéről, hogy miért jobb ezt, vagy amazt itt és most megtenni, mint másszor és másutt. Ha soha sem dicsérjük meg a gyermeket, mikor jól cselekszik, azon veszély fenyeget, hogy elcsüggesztjük őt. S jóllehet félő, hogy a dicséretetek által a gyermek hiuvá lesz, mégis föl kell azt használnunk a gyermek buzdítására, a nélkül, hogy a hiuság mómora által elkapatnók.

Tudjuk, hogy sz. Pál is gyakran alkalmazott dicséretet a gyöngébbek fölbatortására s a javulás megkönnyítésére. Ugyanezt tették a sz. Atyák is. Igaz ugyan, hogy ez hasznukra csak úgy válik, ha száműzünk minden tulzást és hízeltetést s ugyanakkor minden jót a mindenek kuftejére Istenre vezetünk viszsza. Megjutalmazhatjuk a gyermeket ártatlan játékokkal, melyek némi ügyességgel vannak összekötve; séttákkal, melyek hasznos beszélgetésben teljenek el, vagy kisebbszerű ajándékokkal, melyek mintegy jutalomdíjak lesznek pl. képekkel, medaillonokkal, térképekkel, vagy szép könyvekkel.

(Folyt. köv.)

A magyar vallás-alap.

(Apponyi Albert gróf jelentése)

A magyar vallás-alap keletkezésének törvényszerű kiindulási pontja az I. Ferdinánd alatt megalkotott 1548. évi XII. törvényczikben keresendő, mely azon intézkedést tartalmazza, hogy „az elpusztult monostorok és klastromok és káptalanok javai és jövedelmei a tudós lelkészek és az Isten igéjének igaz hirdetői fenntartására, kik ezen országban a népet a régi orthodox, valódi s katolika hitben s vallásban megtartani, s az attól eltávozottakat abba visszavezetni igyekeznek . . . alkalmaztassanak es fordítottassanak.“

Továbbá az ugyanazon király alatt létre jött 1550. XIX. t. czikben, mely az előbbinek intézkedéseit megerősíti és szorosabb meghatározásban részesíti.

Midőn a főpapság végrendekezési tehetségére vonatkozó sérelmi ügy az egész clerus, sőt az ország közbevetése mellett, II. Ferdinánd királynak 1625. évi december 11-én „királyi hatalma teljességéből“ kibocsátott kiváltság levéle által legalább egyelőre talált megoldást, a katolikus vallás előmozdítására már határozottabban megjelölt alap rendeltetett ki, a mennyiben ugyanis II. Ferdinánd megengedvén, hogy a főpapság ingó (nem családi magán) vagyona feléről szabadon rendelkezessék. egyuttal kimondotta, hogy a vagyon másik fele pedig „a felállítandó papnövelde használatára, vagy midőn a papnövelde már teljes állapotba helyeztetett, a plébániák javítására tétessék félre, vagy kamatra elhelyezve bizonyos összegben

papnövendékek neveltethessenek, vagy végre rosz állapotban lévő plébániák segélyeztethessenek, hol az esztergomi és más püspökök jónak találják.¹⁾

Ugy látszik azonban ezen alap a kitűzött czél javára bőven nem jövedelmezett, mert már III. Ferdinánd 1650. augusztus 6-án kelt alapítólevelében tekintettel arra, hogy az evangélikusoknak a katolikus lelkészek részére való adózás és szolgálmányok terhe alól felmentését megengedni kellett (itt kétség kívül az 1647. évi XII. t. cikk rendelkezése értetik), a következőképen intézkedik: „nehogy tehát az ezen ország fentartása, nyugalma, és békéje végett szükségképen tett ily engedmény miatt az egyházi status nevezetes kárt valljon, és maguk a lelkészek a szükségeket nélkülözve és önfentartásuktól megfosztva, hiveiket elhagyva, máshova költözni, s lelkészségeiket üresen hagyva a haereticusoknak átengedni kényszerítettessenek, az egyházi rend iránt való atyai indulatunktól . . . s a katolika vallás buzgalmától s az igazság parancsától, mely a lelkészek elvett jövedelmeit és kárait megtéríteni javálja, — vezéreltetve, rendeltük és parancsoltuk, hogy ezentul magyar kamarának jövedelméből ily lelkészek számára és azok szükségleteire esztergomi s bizonyosan 6000 frt fizetessék, s az, az esztergomi érsek kezeibe utalványoztassék, hogy ő . . . ily megfosztott s szűkölködő lelkészeknek hűségesen és arány szerint . . . kiossa, s köteleztessék a négy évenként tartandó tartományi zsinatot kellőleg értesíteni, adta a mondott 6000 forintot miként használta fel s adta ki.²⁾

Ámde bár III. Ferdinánd „jelen alapítványának minden záradékában s pontjában való megtartását“ a pozsonyi kamarának szigoruan meghagyta, ezen alapítványi 6000 forintnyi kincstári járuléknak kiszolgáltatása mégis igen hiányosan történt, mint erről eléggé tanuskodik azon körülmény, hogy az ezen járulék után hátralékban maradt összeg a magyar főpapok s a pozsonyi kamara között létrejött, és 1676. május 12-én I. Lipót leiratával jóváhagyott egyezmény szerint 80.000 forintot tett, mely összegekről a most említett „pozsonyi egyezmény“ szerint a clerus az ő Felsege által teendő kegyes alapítványok javára lemondott.

I. Lipót mint magyar kamarához 1677. július 30-án intézett leiratából kitűnik,³⁾ mind II-ik Ferdinándnak, mind III. Ferdinándnak fentebb érintett intézkedéseit megerősítette ugyan, ámde ez szintén nem akadályozhatta meg, hogy az általános udvari kamarának 1732. február 23-án III. Károlyhoz intézett előterjesztése⁴⁾ szerint a hátralékos járulékok tetemes összegre ne szaporodjanak. A kamarának a tényállást kifejtő ezen előterjesztésére történt, hogy Károly király a III. Ferdinánd által alapított 6000 frtnak kiszolgáltatását újból meghagyta, egyuttal azonban a hátralékban maradt összegek kárptólására évente 4000 forintnak, és I. Li-

pót király által új lelkészségek felállítására nézve tett fogadalom teljesítésül évi 6000 forintnak a kincstárból leendő kiszolgáltatását elrendelte.

Mint ugyanezen királynak a helytartótanácsához 1733. márczius 7-én intézett leirata⁵⁾ tanusítja, Pozsony városában a kath. vallás és egyház javának könnyebb előmozdítása végett külön főpénztárt állított fel, a melybe III. Ferdinánd által 6000 forinttal, és általa 4000 forinttal és 6000 forinttal alapított kincstári járulékoknak, összesen tehát 16,000 forintnyi évi javadalomnak a kamara által befizetését elrendelte, „de úgy hogy az ezen évi 16,000 forintból ujonnan felállítandó vagy helyreállítandó lelkészségek a kegyurasági jog tekintetében nekünk és utódainknak, Magyarország királyainak fenntartassanak.“

A lelkészségek javára alapított, s fentebb részletezett 16,000 forintnyi járulék képezte a lelkészi pénztár: a „cassa Parochorum“ alapját, mely ismét a vallás alap néven ismert alap első, eredeti javadalmát képezi.

A mondott főpénztárt ugyanazon leirata szerint, az esztergomi érsek (gróf Eszterházy Imre) elnöklete alatt álló bizottság igazgatása alá helyezte, mely bizottság tagjai még az országbíró gróf Pálffy János, gróf Erdődy Gábor egri püspök és Adelffy János helytartótanácsi tanácsosok és a magyar kamarának még egy tanácsosa voltak.

III. Károly a lelkészi pénztárt már ugyanazon leiratában újabb javadalmazással is ellátta, midőn az üresedésben hagyott szentgotthárdi és pécsváradi apátságoknak, továbbá a nagyváradi püspökségnek (17,000 forintot meghaladó), valamint az ujonnan felállított szombathelyi püspökségnek jövedelmeit is újabb intézkedésig a lelkészi pénztárba rendelve szolgáltatni.

A lelkészi pénztár gyarapítását Mária Terézia királynő is gondjai közé sorozta, ki azt a főpapok által jövedelmeikből fizetendő 5 százalékkal javadalmazta, majd, mint 1769. szeptember 9-én kelt leirata⁶⁾ tanusítja, elrendelte, hogy a lelkészi pénztár segélye gyanánt . . . minden érsekség és püspökség s nagyobb javadalom által a jövedelemtől számított 10 százalék fizetessék . . . mindazáltal a jelenlegi érsek és püspökök a terhükre jelenleg kiszabva levő segélyösszeg mennyisége vagy a netalán birt menesség mellett hagyasának meg . . . de adományozás alkalmával az új javadalmasokra a megállapított szabály szerint 10 százalékkal fizetendő mennyiség vettessék ki javadalmaik után . . . és ennél fogva az adományozás alkalmával magukba a kegyelmes adománylevelekbe ezen határozott óvadék beiktattassék.“

Ezen leiratában a királynő a káptalanokat s kolostorokat, mivel a plébániák javadalmazása úgy is őket illeti, felmentetteknek jelentette ki a lelkészi pénztári segély terhe alól, ellenben a végvárrakra s katonák tartására, a banderialis kötelezettség megszüntetése folytán várerődítési segély czimén fizetendő adózásra nem

1) Vallás-alapi okmánytár 1. lap. (I. okmány.)

2) Vallás-alapi okmánytár 2—3. lap. (II. okmány.)

3) Vallás-alapi okmánytár 4. lap. (IV. okmány.)

4) Vallás-alapi okmánytár 9. lap. VII. okmány. (A legfelsőbb elhatározás a 12-ik lapon.)

5) Vallás-alapi okmánytár 12. lap. (VIII. okmány.)

6) Vallás-alapi okmánytár 18. lap. (XI. okmány.)

csak az érsekeket, püspököket és többi javadalmasokat, hanem a káptalanokat, kolostorokat is kötelezte, s most idézett leiratában a fizetendő segélyt szintén a jövedelmeknek 10 százalékában állapította meg.

A lelkési pénztár javadalmát, azonban Mária Terézia nemcsak a jövedelem után kivett százalékkal, hanem III. Károly példájára, mint a nagyváradi püspökségek szabályozására vonatkozólag 1780. június 2-án és 8-án kiadott leirata⁷⁾ is tanusítja, a szabályzott püspökségek összes fölös jövedelmeivel is növelte, mely intézkedése folytán a lelkési pénztár javára még külön százalék fizetésének kötelezettsége a szabályzott püspökségekre nézve önkényt megszűnt.

(Folyt. köv.)

T Á R C S A.

Bérmauti kirándulások és templomszentelés.

A bányavidéki esperesi kerületben megejtett, két egész hetet igénybe vett körut fáradaimai; a késő őszi idő, és annak folyton kitartó rendkívüli zordonsága, az erdélyi terjedelmes egyházmegye nagy halmazú, különféle ügyeinek haladéktalan elintézését igénylő sűrűségéből stb. stb. arra birták a segédpüspök ur ő Méltóságát, hogy egy második hosszabb körut tervét ez idő szerint elejtve, csakis egyes kisebb bérmauti kirándulásokban látogassa meg még ez ősz folyamán azon egyházközségeket, melyek apostoli működését a legelső sorban szükségelték. Ilyenek valának Brassó és N. Szében, mely városokban a bérmálás szentségét való Méltósága kiszolgáltatandó; ilyen volt Szászváros, hol a Szentferencziek diszesen kijavított és megbővített csinos imaháza volt az Ur méltó hajlékává fölvatandó.

A szívélyes és kedves fogadtatás, melyben — a több oldalról nyilvánított s rám nézve kedvező, de egyszersmind megtisztelő vélemények után szabadon reménylenem — a nagyrabecsült olvasó közönség az „Emléklapokat” részesíteni kegyes volt, ad ismét tolat kezembe, hogy e kisebb bérmauti kirándulások élményeiről is egyet-mást elcsevegjek. — Egy kissé talán későn is járok; de mentségemre bátor vagyoka nyájas olvasó figyelmébe ajállani ama historiographiai principiumot, hogy az eseményeknek a történetirő lelkében előbb destillálódnok, megtisztulniok, megsűrűdniök kell, hogy azokat a való tárgyilagosság és részrehajlatlan igazság gyémánt tollával örökíthesse meg a történelem elévülhetlen lapjain. Továbbá pedig a főszerkesztő ur az „Emléklapok” utolsó Blatt-jánál félelmes „vörösplajbászával” kezében kerekén kijelenté, hogy hát elég immár a jóból, félre egy kissé az utból „vivat sequens” — „mert hát látja kedves kollega — folytatá a főszerkesztő ur a rettenetes szerkesztői kormánypálczáat ijesztenen forgatva kezében — *hogy a mai anyagias kornak minden szellemi iránti jég hideg közömbössége, a komoly való-*

valódi igaz és igazán jó iránti megfoghatlan irtózsása, dacára fáradhatlan és legönzetlenebb törekvésünknek lapunk meg-megújuló születését is egy teljes hosszú hét kínos vájudására, tartalmát pedig számot alig tevő egyetlen egy ivre kárhoztató; halmazva gyűlt kezünkél a sok sürgős közlemény, melyek már hétről-hétre várják a szerkesztőségi irattár sötét ölében a dicső föltámadást, a soha le nem nyugvó nap elenyészhetetlen világosságát, s csupa „terhiány” miatt alig tudunk e jogos hívánalmaknak csak némileg is megfelelni és eléget tenni.” Oly meggyőződéssel, annyi bensőséggel valának ez őszinte szavak mondva, hogy ütegeim, melyekkel elfoglalt álláspontomat védelmezni elhatározám, mintha zápor öntötte volna el őket, egyszersre mind felmondották a szolgálatot. — Vártam tehát teljes megadással, míg újból rám kerül a sor. — Nos meg magam sem igen akartam „rendkívüli” termékenységgel a t. olvasó közönség receptív potenciáját tulterhelni, mert vészharangként kongott fülemben az „Omne nimium” kezdetű megdönthetetlen és büntetlenül meg nem sérthető végzetes axioma.

Most pedig ezen fontos, vagy tölem akár „kilós” érvekkel támogatott excusatio után a nagyrabecsült olvasó közönség kegyes elnézésének jótékony kikötőjében reményem horgonyát megvetve — lássunk a dolghoz.

Október 1-seje volt, a fölkelő nap arany sugarai már lángpirosra festék a keleti láthatárt, midőn a Tövisztől Brassó felé robogó személyvonat egyik első osztályú kocsiában elköltött nyugtalan éjjeli álom után az októberi hűs levegőnek különösen alsó végtagjainkra gyakorolt s már-már igen érezhetővé válni kezdő behatása alatt a phantasmák örökké viruló édenéből mintegy kérérlhetlen kerub lánggallosa által kiűzve egy kegytelen durva kéz által újból a könnyek- és sohajoknak e csak töviseket és bojtorványokat termő völgyébe dobattánk vissza. — El nem gondolhattuk honnan a kora októberi légnek ily rendkívüli hűsége; de csakhamar meg lőn fejte a talány, midőn a szében-fogarasi és brassói dél-keletre félkörben felhúzódó hegyeket vastag hó lepellel bevonva, a vasuti kocsi erősen megizzadt ablakain át megpillantottuk. — A látvány azonban mely ekkor szemünk előtt föltárult feledtete minden kellemetlenségét. — Azt mondják, hogy a panorama, melyet a fölkelő vagy lemenő napnak a Riggi hegyről való szemlélete nyújt érdekességében legtöbbet nyer a távoli hűsörította, éjszakai maredező sziklás hegyektől. És ha királyi bolygók éppen e két nevezetes mozzanatát szemléltető ama diorama, melyet az osztrák birodalom fővárosában pár év előtt volt alkalmam megtekinteni, hitelt érdemlő, ugy magamis kézséggel irom alá az összes turisták ezen általános véleményét. Elgondolható tehát kegyes olvasó! mily kéjézetben uszott a természet remek tünteményeiben gyönyörködni vágyó lelkem, midőn a nélkül hogy a messze Svájcba kellett volna utaznom, itt szeretett hazámban, szülőföldem szép határai élvezhettem ama fonséges látványt, melyet minden utazó egy dicsőhymnuszban énekel még örök hálájának Ierovásául.

7) Vallás-alapi okmánytár 21. 29. lap. (XIII. XIV. okmány.)

Eszmélődésemből egy hosszú éles fütty riasztott föl, mely a vonatnak a brassói állomáshoz való megérkezését élénken jelzék. — „Brassó!” hangzott egyszerre a vonatvezető átható hangja, a mint túszkölő vasparipánk mintegy nem türve a megfékezést a pályaudvaron lassankint nyikorogva megállott.

Alig nyitlak meg a kocsi ajtai azonnal egy számos tagból álló küldöttség sietett ő Méltósága fogadására, élén az egyházi főgondnok urral, ki ékes szavakban adott kifejezést a rendkívüli örömmek és legőszintébb hálának, hogy ő Méltósága szülőhelye iránti kegyeletének lerovása után főpásztori gondos figyelmét első sorban a brassói kath. egyházközösgre fordítani, s azt magas megjelenésével szerencsétlenni kegyeskedett. Ő Méltósága elragadó nyájassággal fejtven föl az okokat, melyek őt arra birták, hogy kegyeletes emlékü szülőföldje után első sorban épen Brassó felé vegye újabb apostoli utját, a küldöttség kiválóbb tagjait mutattatta be magának, kiknek mindenikével kezet szorított s leereszkedő nyájassággal egy pár szót váltott.

Ő Méltóságára egy négyfogatu gyönyörű landauer-kocsi várakozott, melyben a kölcsönös tisztelgések után helyet foglalva 30—40 magán- és bérkocsitól kísértetve hajtattunk Brassó főutcáján át a rom. kath. plébánia templom felé. — Itt az óriási népsokaság, mely között az elemi és gymnasiumi tanuló ifjuság disz-sorfolat képezett, az öreg Czenket is megreszkettető „éljen” kiáltásokkal fogadta a kegyes főpásztort, ki őket ezután a plébániai templom díszes csarnokaiban szive mélyéből fakadt püspöki áldásában részesíté.

A püspöki áldás és rövid hálaima után visszavonulván a tőszomszédságban lévő plébániai lakba a tisztelgéseket fogadta ő Méltósága. Ezeknek sorát a számos tagból álló derék egyháztanács nyitotta meg élén nsgs. és ft. Möller Ede apát-főesperes brassói plébános urral, mint elnökkel, ki megható szavakban adott őszinte jó kívánatainknak kifejezést. — A helybeli rom. kath. főgymnasium tanári karát ft. Vargyasi E. derék igazgató ur vezette a mlt. püspök ur üdvözlésére. — Ezután következtek az elemi iskolai tanítók és tanítónők igazgatójuk vezetése alatt. Ezeket fölvaltották nyomban a gör. kath. és gör. kel. lelkészek espereseik vezetése mellett. Végül a közigazgatási hatóság üdvözlésait egy öt tagu bizottság tolmácsolta élén az alispánnal.

Föüldülve a nsgs. apát-plébános ur vendégszeretű és egyszersmind kitünű konyháról tanuskodó asztalánál, a délutáni időt egy-két látogatás viszonzására szentelte ő Méltósága. Én pedig még a szürkülettől a vacsoraig lefolyó időt is fölhasználni akarván *Jósefi* Imre helybeli főgymnasiumi tanár, derék barátom társaságában rövidke körsétát tettem, a város nevezetesebb pontjait és utcáit vévén gondos megfigyelés alá.

Nem szándékom ez uttal Brassó városáról monographiát írni; miért is eseménydus történetét, geo-ortho- és ethnographiáját mellőzve, egyedül tett észleleteimnek kívánok pár vonással privat reflexiókban kifejezést adni. — Brassó élénk kereskedelmi város. Ismerjük összeköttetését a bujatermesű Moldva-Oláhör-

szággal. Minden legkisebb erecskéjében pezseg az élet, forr a vér. Nem csodálhatjuk tehát, ha pénzbősége telteltségnek is mondható, s uszik nyakig a vagyoni boldogságban. De annál inkább kell bámulnunk azt, hogy ily virágzó anyagi állapot daczára ugyszólva semmit se ad a külső csinnar, elegantiára. Épületei, terei, utcái, egykét igen csekély új alakítást leszámitva, ma is ott állanak, hol évtizedek előtt voltak. A fejlődés és előrehaladás nemtőjének szárnyaira ölomulyként nehezedik a hidegen számító utilitarismus, mely azt szabad reptében akadályozza, megbénítja. — Nem vagyunk az anyagi erőnket túlhaladó nyakra-főre való haladásnak, urhatnámságnak emberei, mert hiszen „est modus in rebus;” de az oly makacs stagnatio, mely a koronaország keleti részének egyik legkiválóbb városát mondhatni érzéketlenné teszi a magasabb szellemi cultura legjogosabb követelményei iránt, elszomorítóan lep meg, s érzékeny fájdalommal tölti el a dolgok mélyében vizsgálódó lelkét. — *Valóban egy ügyes orvosra van szükség, hogy a vagyoni túltengésben sínlódó betegnek a szélhádság megsürüdtöt vért egy hatalmas érvágással újabb mozgásba hozza, s alkalmas lapdacsokkal megtisztítsa!*

Másnap, október 2-án 336-ot avatott föl ő Méltósága az egyház bátor harcosaiavá. — Ebéd után, mely alatt a ft. apát-plébános ur szívből fakadt meleg szavakban köszöntötte föl, s egyszersmind közeli névnapja alkalmából üdvözölte a mlt. püspök urat, — az alispán urat látogatta meg ő Méltósága. Ezután a plébánia által megvenni szándékolt szép és terjedelmes kertet, valamint a Czenk alatt hosszan elnyúló ugynevezett „felső sétatér” tekintettük meg, mely elég csinosan rendezett sétahelyével, s a gyönyörű Barczaságra nyíló elragadó kilátásával kellemesen szórakoztatá kifáradt szellemünket.

Hétfőn délelőtt a helybeli rom. kath. gymnasiumot, elemi és leányiskolát látogatta meg ő Méltósága, hol leereszkedő nyájasságával, s kedélyes bizalmaskodásával csakhamar utat talált az ártatlan gyermeki szivekbe. — Én ezután a kedves kollegák szives kíséretében, régi nagyságunk és dicsőségünk egyik fényes emlékét, most a lutheranus százok tulajdonát képező ugynevezett „fekete templomot” tekintetem meg. Ments ki nyájas olvasó! ha a lelkemben megmozdult érzelmeket, az agyamom átcsikázó gondolatokat vaskezelek megfékezve, e helyen tett tapasztalataimat illetőleg elnémulok s talán egy alkalmasabb pillanatra várakozom. Okom van rá sok, s mind fontos. Ezalatt az ebéd ideje is elérkezvén, annak gyors és kedélyes elköltése után, a brassói jó hívek szeretetének jeleitől ismételen elhalmozva, számosak kíséretében az indóházhoz hajtattunk ki, hogy a délutáni gyorsvonattal visszatérhessünk.

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— **Jegyzőkönyv**, mely felvétellett az erdélyegyházmegyei r. k. tanítóegyletek szövetezetének alakítása végett Gyulafehérvárt 1881. október hó 18-án tartott gyűléséről. (Vége.)

6) Korelnök kitüzi az erdélyegyházmegye rom. kath. tanítóegyletek szövetezete elnökének megválasztását, mire nagyságos és fötisztelendű Kolozsy Antal czimzetes prépost és püspöki irodaigazgató közfelkiáltással megválasztattott a szövetezet elnökének, egyszersmind egy bizottság küldetett ki. Ávéd Jákó, Szász Károly, Jancsó Ernő és Péterffy Lőrincz személyökben, hogy ő nagyságát a megválasztásról értesítsék, valamint az elnökség elfogadására teljes tisztelettel felkérjék. A bizottság küldetésében eljárva, Szász Károly

örömmel jelenti, hogy Kolozsy Antal prépost ur sziveskedett elfogadni a szövetkezet elnökségét, hogyha Püspök urunk ő Excellentiája ezen választást helyben hagyandja.

7) Korelnök most a szövetkezet alelnökének megválasztását tüzi ki, mire . . . Főtisztelendő Fábíán Sándor püspöki titkár közfelkiáltással a szövetkezet alelnökének megválasztott; s egyszersmind a 6-ik pont alatt jelzett bizottság küldetett ki a végből, hogy az alelnökség elfogadására fölkérje. A bizottság küldetésben eljáván, Jancsó Ernő bizottsági tag örömmel jelenti; hogy Fábíán Sándor ur a szövetkezet alelnökségét elfogadta.

8) Korelnök a szövetkezet titkárnak megválasztására szólítja fel a gyűlés tagjait, mire általános felkiáltással Avéd Jákó gymnasiumi tanár választott a szövetkezet titkárául.

9) Korelnök a szövetkezet jegyzőjének megválasztását tüzi ki, mire közfelkiáltással Könczey Sándor gyulafehérvári kath. főelemi tanító választott a jegyzőnek.

10) Korelnök a szövetkezet pénztárnokának megválasztására hívja fel a tagokat, s erre Fogarasy János székesegyházi karvezető és gymnasiumi énektanár közfelkiáltással megválasztott pénztárnoknak.

11) Korelnök a tíz bizottsági tag megválasztását tüzvén ki, a szavazatok összeszedésére Biró Béla elnöklété alatt Szász Károly és Könczey Sándor tagokat kéri fel s 10 perczig a gyűlést függeszti. A szavazás megtörténte után, korelnök a gyűlést újra megnyitja s ekkor a szavazat szedő bizottság jelenti, hogy szótöbbséggel bizottsági tagoknak megválasztottak: Nagy Imre kanonok főesperes, Biró Béla gymnasiumi igazgató, Dr. Tódor József theologiai tanár, Pál István lyceumi tanár, Barabás Gergely főelemi tanító, Gál Miklós segédlelkész, Cserni Béla gymnasiumi tanár, Besenyei Puhola József gymnasiumi tanár, Straubert Ödön gymnasiumi tanár és Finta Albert főelemi tanító. Korelnök ezen jelentés alapján nevezett egyéneket helybeli tizes bizottsági tagokul megválasztottaknak nyilvánítja.

12) Azon eshetőségre való tekintetből, hogy ha netalán a megválasztottak közül találkoznának, kik a bizottsági tagságot nem fogadnák el, indítványba hozott három póttag választása. Az indítvány elfogadtatván, póttagoknak megválasztottak: Balogh Ignác theologiai tanár, Rancz János papnevelői lelkigazgató és Szentmiklósy Jenő gymnasiumi tanár.

13.) Korelnök tanácskozással tüzi ki a szövetkezet hivatalos közlönyének kijelölését. Az ügy több oldalilag és behatólag megfontoltatván s a tan-és nevelésügyi körül eszmék cseréltetvén, határozatba ment, hogy a szövetkezet hivatalos közlönye az erdély egyházmegyei rom. kath. irodalmi társulat hetilapja a „Közművelődés“ legyen, egyszersmind pedig azon ohajtásának adott kifejezést a gyűlés, hogy a tanító urak közül is minél többen az irodalmi társulatba lépjenek; s a „Közművelődésben“ iskolai mozzanatokot saját körükből közülnének s így alkalom nyujtassék arra, hogy a szerkesztőség a lapban külön tanügyi és nevelészeti rovatot nyithasson.

14) Indítványoztatik, hogy az előleges költségek fedezése tekintetéből, az ismerkedési estélyen gyűjtött pénz a pénztárnoknak kezelésre adassék át. Mire Szász Károly, mint gyűjtő jelenti, hogy azon alkalommal 4 frt gyűlt össze. — Az indítvány elfogadtatván, az említett 4 frt Fogarasy János szövetkezeti pénztárnoknak főnebbi czéliből át adatott.

15) Jancsó Ernő, mint a szebenmegyei tanítóegylet képviselője indítványozza, hogy kegyelmes főpásztorunk Dr. Fogarasy Mihály ő excellentiájának, mint az eszme

megpendítőjének s megtestesítését még anyagi áldozatokkal is eszközöljének hódoló fiui szeretettel mondjon köszönetet jegyzőkönyvileg a gyűlés. — A gyűlés ezen indítványt lelkes éljenzéssel fogadva jegyzőkönyvileg köszöntét fejezi ki ő Nagyméltóságának; kérvén a Mindeneknek legfőbb urát, hogy ő Nagyméltósága érhesse meg azt az időt, a mikor a ma elplántált szövetkezet nagy terebélyes fává női ki magát s annakáldást hozó működése gyümölcsében lelhesse teljes örömét.

16) Minthogy a szövetkezeti alapszabály javaslatot a csikmegyei társegylet készítette el és a mai alakuló gyűlést is annak kiküldött három tagu bizottsága hívta össze, indítványoztatik, hogy a nevezett tanítóegyletnek, a kiküldött háromtagu bizottságnak, de különösen e gyűlésen megjelent két tagjának t. i. Földes Józsefnek és Baka Jánosnak jegyzőkönyvileg köszönet szavazzassék. Az indítvány elfogadtatván, mind a csikmegyei társegyletnek, mind a kiküldött háromtagu előkészítő bizottságnak és különösen a bizottság megjelent tagjainak jegyzőkönyvileg köszönet szavazzatik.

17) Földes József indítványozza, hogy a korelnök ez korjegyzőknek; előbbinek az ülés tapintatos és higgadt vezetéséért; utóbbiaknak pedig tevékenymunkáságukért jegyzőkönyvileg köszönet szavazzassék. Az indítványt a gyűlés magáévá teszi és az elismerést mind a korelnöknek, mind a jegyzőknek örömmel megszavazza.

18) A jegyzőkönyv hitelesítésére a gyűlés korelnök és jegyző mellé kiküldi Biró Béla, Avéd Jákó és Barabás Gergely tagokat.

19) Egyébb tárgy nem lévén ez uttal szönyegen, Nagy Imre korelnök ur ő nagysága a megjelenteknek buzgó tevékenységükért köszönetet szavaz és a gyűlést esti 9 órakor bezárja. Mire a gyűlés tagjai püspök urunk ő Nagyméltóságát és a korelnök urat éljenezve eloszlottak.

A jegyzőkönyv az illők előtt fölolvastatván hitelesitetett és aláíratott. Kelt Gyula-Fehérvárt, 1881. október 17-én. Nagy Imre s. k. korelnök. Köntzey Sándor s. k. korjegyző.

A napi események köréből.

— A trónörökös pár Erdélyben. A hir, mely az összes hirlapok szárnyain már hónapok előtt bejárta az egész országot, kellemes rezgésbe hozta minden igaz honpolgár szívét, valahára megvalósult; a várva-várt ige testté lön. — **Rezső** trónörökös és bájos neje **Stephania** főhercegnő ő fenségeik f. hó 14-én d. e. 11 órakor Prágából Bécsen, Budapesten és Kolozsváron át *Maros-Vásárhelyre* érkeztek. A főséges pár tehát, kit egy hatalmas birodalom imádó szeretete vesz körül, kire tele reménynyel s nemes büszkeséggel tekint egy első tekintélyű monarchia, s kit nászukul után riadó lelkesedéssel fogadott az egész ország, e napon lépett először az erdélyi részek földére, s magas látogatásuk iránt nem maradhatott közömbös a classicus székelýföld s ennek szép jövőjü fővárosa M.-Vásárhely sem, mely ez alkalommal azon kiváló nagy szerencsében részesült, hogy a trónörökös pár első erdélyi utja alkalmából az ünneplés fogadtatás színelhelye lehessen, s a nemes székelý nép dynasticus érzelmeinek, a magas trón iránti törhetlen hűségének, királya iránti hagyományoszerű ragaszkodásának méltó kifejezést adhasson.

Az indóház magyar nemzeti, bajor és belga lobogókkal s virág guirlandokkal fényesen volt földsisítve. A váróterem, melynek szönyegekkal bevont falait ő Felségeik a király és királyné életnagyságu arczké-

pei ékítették, 11 személyre terített asztallal várakozott a Fenségeik befogadására. Az indóház előtti tereget a tüzoltók zárták el; s a körülzárt térre csakis belépti jeggyel lehetett bejutni. — 10¹/₂ órakor a trónörökös párt elfogadó küldöttségek négy- és kétfogatu fényes kocsikon teljes díszben már mind megérkeztek. 10³/₄ kor Bélyd főispán és Knöffler tüzoltó főparancsnok az indóház előtt félkörben állították föl a küldöttségeket. A jobb szárnyon állott a rom. kath. papság mit. és ft. Lónhart Ferencz erdélyi segédpüspök vezetése alatt, a balszárnyat pedig a gör. kath. papság élén nmt. és ft. Vánca János gör. kath. érsekkel; ezekután sorakoztak a főrangú urak díszmagyarban s a városi és megyei köldöttségek fekete salon öltözetben. A félkör kerületének közepén a főrangú hölgyek és a különböző nőegyletek küldöttségei 12 fehéröltözötű növendéklyákkal mintegy gyönyörű élő virágcsokrot képeztek. Bélyd Gergely főispán a félkör közepén állott teljes díszmagyarban imposables alakjával. — A küldöttségektől némileg különvállva állott a jobb szárnyon teljes díszmagyarban Teleky Samu gróf, a híres medvevadász, ki a főrangú urak közül egyelőre csak egyedül vala hivatalos a görényi medvevadászatokra, hogy azonnal bemutatatható legyen. —

Pontban 11. órakor éles fütty jelzé a vonat közeledését, mely a Fenségeik salonkocsijából és egy néhány első és másodosztályu kocsiból állott. A mint a vonat az indóházhoz közeledett a tüzoltó banda a hymnust kezdte játszani, melyet nemskára fölharosan riadó éljenzés váltott föl. Legelőször Stephania főhercegnő szállott ki a kocsiból segítve egy lakáj által, őt követte nyomban a trónörökös a fensége polgári öltönyben „Stefánia-sapká”-val fején. A fensége közép-magasságú szikár alak, rövidre vágott hajjal s gyérhosszúságú, vörösbe hajló pofaszakállal; föllépését méltósággal párosult könnyedség és fesztelenség jellemzi, körülzománcozva a fiatal kor megnyerő szerénységével. Stefánia főhercegnő fonséges férjével csaknem egyenlő magasságú, karcsu jól és szépen fejlett testalkatu hölgy, szöke, dus hajzattal, telided, arányosan hosszukás viruló egészséget lehelő arcczal. A rendkívüli szendeség és anyagi nyájasság mely egész valóján előmlik, leírhatlan bajt kölcsönöz amugyis rokonszenves megjelenésének. Szélid jó lelke nagy kék szeméből sugárzik elő, melylyel lebilincsel és elbüvöl egyszerre. A zene és riadó éljenzés elhangzása után Bélyd főispán a trónörökös párt hódolatteljesen üdvözölte, kit nemcsak mint fejedelmi sarjat a kötelees hódolat és tisztelet, hanem mint a legalkotmányosabb király fiát, az osztatlan szeretet környezi. A jeles és lelkesen elmondott beszédre a koronaherczeg egészen meghatva és láthatólag megilletődve szintén magyarul válaszolt, megköszönvén a lelkes fogadtatást, s örömet fejezven ki az erdélyi hazarész látogatása alkalmából. Háromszoros viharos éljenzés és a tüzoltó zenekar hymnusza követte a trónörökös beszédét, mely alatt Bélyd főispáné a főrangú hölgyek díszes virágcsokrát és Hints Mariska a növendék leányokét nyújtották át a trónörökösnek a fenségeinek. Az előbbi virágcsokor kirakva pompázott, és Bécsből volt rendelve. A koronaherczegné mindkét virágcsokrot bájos mosoly kíséretében e szavakkal vette át „Köszönöm”. A többszörös és szünni nem akaró éljenzés után, mely a trónörökös szavait követte Bélyd főispán először Lónhart F. segédpüspököt, azután Vánca J. gör. kath. érseket mutatta

be a trónörökösnek, ki mindkettővel szívélyesen kezelt szorítva, személyesen hívta meg őket a főispánnal és a katonásan tisztelgő Spiller ezredessel együtt a villás reggelihez. A trónörökös és neje ezután az újból felharosan éljenek között a váróterembe mentek, hol a terített asztalnál a meghívottakkal együtt foglalt helyet. Az uralkodópár képe alatt a trónörökös mellett jobbra Stefánia főhőgnő, balra Waldstein gróf ült. A fonségeik kíséretében voltak még: Koburg és Frigyes főhercegek, Wilczek és Noszticz grófok, s Pálffy grófnő. A reggeli alatt a tüzoltó-zenekar játszott. Stefánia főhercegnő a kisdedovoda védnökségét elfogadta s megengedni kegyeskedett, hogy ez intézet ezentul „Stefánia” nevet viselhessen. Ezen intézet nevében Knöpfler Vilmos, Sándor Kálmán és Deák Lajos tisztelegtek, kiktől a trónörökös pár magyarul és németül kérdezősködött a székely főváros viszonyairól. — A fonségeik villás reggeli után 12 óra 5 perczkor a város felé megindultak az óriási nép az imposables menettel a feneketlen sár daczára az indóháztól a városig vesenyt futott. Előmentek a polgármester a főjegyzővel és Wilczek gf. Teleki Samu gróffal, utánuk a trónörökös pár Teleki Samu négyfogatu landauerjén Koburg és Frigyes főhőggekkel, a városi banderiumtól körülvéve, azután Pálffy grófnő Waldstein gróffal, a főispán, alispán, a városi és megyei tisztség, a főrangú hölgyek és urak, és az egyházi méltóságok fogatai érkeztek hosszú sorban. A diadai kapunál ezernyi nép, a uemzeti zászlókkal, szőnyegekkel, medvebőrökkel és virágokkal földiszített városban pedig 6—8 ezer ember éljenzése között és az összes harangok zugusa mellett haladtak át. A főteret, hol az udvar lassan hajta ott a hivatalos testületek és a nép lepte el. Az összes iskolák növendékei a Szent-György utczában sor alát képeztek. — Midőn a menet a gazdagon díszített város végére ért Rudolf trónörökös következő szavakat intézte a töle bucsuzó főispánhoz: „Köszönöm Önnek és az egész derék székely polgárságnak azon szívélyes és nagyszerű fogadtatást, melyben bennünket részesítettek. Isten Önökkel a viszontlátásig!” A görényig való kocsizás három és fél órát vett igénybe. Másnap a medvevadászatok, melyre táviratilag Macskásy Ferencz gf. is utóbb meghívott, azonnal megkezdődtek. A kedvezőtlen késő őszi idő miatt aligha valami fényes siker fogja koronázni ezen első kísérletet melynek különben is inkább csak a vadászterület megtekintése volt célja. A vidék azonban jelen zord állapotában is nagyon megnyerte a trónörökös-pár tetszését, mi reméllünk engedi, hogy ezután többször is lehet szerencsés a jó székely nép jövendő uralkodóját és fonséges nejét körében hódolattal tisztelni. — Folyó hó 19 én a királyné a Felsége nevenapját Gödöllőn akarván megülni a magas vendégek, oda e hó 17 én el is indultak. — Rövid volt e látogatás, de mégis elég arra, hogy kitörölhetlenül legyen annak édes emléke a nemzet hű szívébe beírva. Isten vezérelje a Fenségeiket szerencsésen!

— Kinevezések. Ft. dr. *Éltes* Károly öregebb iskolás kanonok a Canonicus Conservator című stallummal egybekötött Kolozsvári plébániára nevezetvén ki, nm. dr. *Fogarasy* Mihály püspök urunk a Exellentiaja öregebb iskolás kanonoknak nsgs. *Kapatán* Márton if. iskolás kanonokot, és ifj. iskolás kanonoknak ft. *Fábián* Sándor püsp. titkárt és szentszéki ülnököt kegyeskedett kinevezni. A beigtatások közelebb fognak végbemenni. Ad multos annos!

K i a d j a: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA Szerkesztőtársak. BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, CSISZÉR JÁNOS, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. gyorssajtóján Gyulafehérvártt. (Klüger B.-nál.)